
Kraków-Stare Miasto, st. 1, gm. loco , woj. małopolskie, AZP 102-56/5

Informator Archeologiczny : badania 34, 195-196

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

i K. Radwańskim (Dział Krakowa Przedlokacyjnego w Muzeum Archeologicznym), później także z Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PKZ.

Obecne badania na terenie Pałacu Wielopolskich przy pl. Wszystkich Świętych 3/4 podjął zespół muzeum dopiero w latach 70. XX w. i prowadził je w kilku etapach. Miały one zazwyczaj charakter prac ratowniczych i były powiązane z robotami instalacyjnymi lub budowlanymi. Obiekt ten znajduje się w północnej części podgrodzia Okół, w rejonie jego fortyfikacji obronnych. Badania archeologiczne w sąsiedztwie Pałacu Wielopolskich podjęto w związku z zakładaniem izolacji przeciwwilgociowej na fundamenty jego ściany południowej. Obiekt ten był zbudowany w 2. poł. XIX w. na miejscu starszych kamienic zniszczonych pożarem w 1850 r. Obecnie pracami archeologicznymi objęto kilka wykopów budowlanych, które były zlokalizowane przy południowej elewacji pałacu, wzdłuż obecnej ul. Poselskiej.

W omawianych wykopach stwierdzono, że po południowej stronie pałacu znajdują się przemieszane nasypy piaszczysto-gruzowe, a także relikty murów kamiennych oraz resztki ceglanych sklepień. Są one pozostałością ścian magistralnych i murów działowych późnogotyckich lub renesansowych kamienic, które uległy spaleni w czasie pożaru Krakowa w 1850 r. Budyńki te rozebrano w 2. poł. XIX w., natomiast znajdujące się pod nimi piwnice zasypano gruzem pochodzącym z rozbiórki murów. Dzięki temu pod obecną nawierzchnią zachowały się zarówno mury piwnic, jak i resztki sklepień.

Tegoroczne prace archeologiczne nie dostarczyły nowych informacji ani odnośnie do wczesnośredniowiecznego osadnictwa na terenie książęcego podgrodzia Okół, ani wiadomości związanych z funkcjonowaniem jego fortyfikacji obronnych. Zarówno nawarstwienia przedlokacyjne, jak i poziomy użytkowe powiązane z przemianami tego terenu w późnym średniowieczu zostały całkowicie zniszczone w trakcie formowania późnogotyckiej lub renesansowej zabudowy oraz w czasie jej (wtórnej?) podpiwniczenia.

Dokumentacja i materiały zabytkowe są przechowywane w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Materiałach Archeologicznych”.
Badania będą kontynuowane.

KRAKÓW- Stare Miasto,
mały dziedziniec, st. 1,
gm. *loco*, woj. małopolskie,
AZP 102-56/5

- zespół osad otwartych od paleolitu do wczesnego średniowiecza
- wczesnośredniowieczne podgrodzie - Okół (IX-XIII w.)
- miasto lokacyjne zw. „*Nova citas in Okol*” (XIV-XV w.)
- miasto renesansowe i nowożytne (XVI-XX w.)

miasto renesansowe i nowożytne (XVI-XX w.)
Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone od sierpnia do grudnia, przez mgr. Emila Zaitza (autor sprawozdania Muzeum Archeologiczne w Krakowie). Finansowane przez Muzeum Archeologiczne w Krakowie. Trzeci sezon badań. Przebadano powierzchnię około 0,50 ara.

Badania archeologiczne na obiekcie Kraków – *Stare Miasto, stan. 1* są prowadzone nieprzerwanie od 1954 r. W latach 50. i 60. prowadziły je zespoły związane z A. Żakim (Zespół Badań nad Przedlokacyjnym Krakowem) i K. Radwańskim (Dział Krakowa Przedlokacyjnego w Muzeum Archeologicznym), później także z Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PKZ.

Badania na terenie posesji ul. Grodzka 51 podjęto dopiero w latach 80. (zespół PA-K PKZ). W 1999 i 2000 r. kontynuował je zespół Muzeum Archeologicznego w Krakowie. Dotychczasowe badania miały charakter prac sondażowych i ratowniczych, a były powiązane z przebudową kamienicy. Obiekt ten znajduje się w centralnej części podgrodzia Okół, na terenie dawnego placu targowego.

Badania archeologiczne prowadzono na terenie małego dziedzińca (o wym. około 5 x 6 m), w podziemiach budynku frontowego oraz pod ofi-

czyną południową. Podjęto je w związku z przebudową kamienicy na potrzeby hotelowe.

W trakcie dotychczasowych badań archeologicznych i architektonicznych ustalono, że omawiana kamienica znajduje się na głównym placu handlowym podgrodzia Okół. Domniemany rynek funkcjonował w młodszych fazach wczesnego średniowiecza oraz bezpośrednio po lokacji „nowego miasta”. Reliktem pierwotnych funkcji handlowych tego placu są m.in. mury obiektu halowego (sukiennic?) z pocz. XIV w., które zachowały się w podziemiach kamienic usytuowanych pomiędzy ul. Kanoniczą a ul. Grodzką. Około połowy XIV w. obiekt ten został rozparcelowany i sprzedany mieszkańcom na potrzeby mieszkalne. W związku z tym w 2. poł. XIV w. w jego wnętrzu pojawiły się ściany działowe związane z dostosowywaniem budowli do nowych funkcji.

W trakcie obecnych prac wykopaliskowych odkryto (na długości blisko 10 m) i przebadano zachodnią ścianę wspomnianych „sukiennic”, wraz z otworem drzwiowym i portalem), a także nieco młodsze mury kamienne, które były powiązane z przemianami kramów handlowych w młodszych fazach późnego średniowiecza oraz z formowaniem gotyckich, renesansowych i barokowych oficyn. Po zewnętrznej stronie tego obiektu zadokumentowano serię nawarstwień pochodzących z późnego średniowiecza i czasów nowożytnych. Były one powiązane z budową i funkcjonowaniem kramów, a przede wszystkim z późniejszymi przemianami terenu usytuowanego w obrębie zabudowy dawnego rynku Okołu.

Prace ziemne związane z formowaniem gotyckiej zabudowy sprawiły, że niemal całkowicie zniszczono nawarstwienia z wczesnego średniowiecza. Ich śladem są tylko resztki obiektu półziemiankowego z X-XI w. oraz liczne ułamki naczyń, grudki polepy i żużel żelazny. Zabytki te odkrywano w warstwach i wkopach z późnego średniowiecza i czasów nowożytnych.

Dokumentacja i materiały zabytkowe są przechowywane w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Materiałach Archeologicznych”.
Badania nie będą kontynuowane.

KRAKÓW - Stare Miasto,
Collegium Nowodworskie,
st. 2, gm. *loco*, woj. małopolskie,
AZP 102-56/6

- osady prahistoryczne i wczesnośredniowieczna
- miasto późnośredniowieczne i nowożytne

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone od marca do września przez mgr Ewę Kwaśniewską (autorka sprawozdania, Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska, Kraków). Finansowane przez Zarząd Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa. Przebadano powierzchnię około 260 m².

Prace stanowiły kontynuację badań z lat 1996-1999. Wykopy, wykonane w 2000 r., założono na zewnątrz budynku, wzdłuż północnej elewacji obiektu. Uchwycono w nich ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego, późnośredniowiecznego i nowożytnego.

Na uwagę zasługuje odkrycie wczesnośredniowiecznych grobów szkieletowych oraz kolejnych pozostałości najstarszych umocnień Krakowa lokacyjnego. Z 4 zarejestrowanych pochówków tylko 2 (nr 1 i nr 3) znalazły się prawie w całości w obrębie wykopu. Pozostałe groby, zniszczone przez fundamenty budynku, wczesnośredniowieczne jamy i młodsze wkopy, uchwycono fragmentarycznie. Na podstawie analizy antropologicznej kości ustalono, że w jednym grobie pochowano kobietę (grób 1), w dwu dzieci (groby 2, 3). Przynależności szczątków czwartego zmarłego nie udało się określić. Jamy grobowe 1, 2, 3 były wkopane w piasek calcowy i miały ściany wyłożone deskami. Zachowała się po nich cienka smużka zbutwiałego drewna, widoczna w rzucie poziomym. Zmarłych pochowano w pozycji wyprostowanej, wzdłuż osi wschód-zachód, z głową skierowaną na zachód. W grobie kobiecym znaleziono mały, srebrny kabłączek z esowatym uszkiem, w jednym z grobów dziecięcych nóż żelazny. Pochówki pochodzą prawdopodobnie z XI-XII w.